

Rezsiválság és párhuzamos struktúrák a kultúrában

L. SIMON LÁSZLÓ

A MAGYAR NEMZETI
MŰZEM FŐIGAZGATÓJA

Egyre hangosabb vita zajlik arról, túlburjánzó-e a kulturális intézményrendszerünk, túl sok-e benne a párhuzamosság. Egyesek szerint a szimfonikus zenekarok száma túl magas, mások úgy gondolják, az a gond, hogy egyes zenészek több helyen is játszanak, illetve hogy a vezető karmesterek és a beosztott zenészek jövedelmi viszonyai között igazságtalanul nagy a különbség. A minap a független színjátszó társulatok állítólag magas számáról hangzott el vasikos vélemény. Korábban a Magyar Állami Operaház premierjeinek számát érte kritika, illetve a táncművészaknák prominenseivel keveredett vitába az Opera főigazgatója annak kapcsán, hogy a patinás intézmény egyre nagyobb részt kér magának a balettosok utánpótlás-neveléséből, ezzel tovább növelve a kínálatot, ahelyett hogy a felsőfokú balettképzés megerősítésére szánna forrást és energiát.

Mindeközben aggasztó hírek is érkeznek: a döbbenetes rezsínövekedés a legdrasztikusabb lépésekre kényszeríti a fenntartókat és az intézményvezetőket. Ahogyan mi is egyes fiáink átmeneti, téli bezárására kényszerültünk a Magyar Nemzeti Múzeumban, úgy számos ellenzéki és kormányparti vezetési önkormányzat döntött hasonló vagy még durvább intézkedésekről. Ugy hírlík, meg fog szűnni az a Soproni Balett, amely a Soproni Petőfi Színház tánctagozatából alakult önálló társulattá 2014-ben, s amely együttes ma megbecsült tagja a Magyar Táncművészek Szövetségének.

Demeter Szilárd pedig már arról értekezett a sajtóban, hogy nem kell minden településen kulturális intézményhálózatot fenntartani: „A kultúra nem azon múlik, hogy van-e konkrét épület.” Ez akár igaz is lehet, de csak akkor, ha nem borítjuk ki a fürdővízzel a gyereket. Mert ne felejtjük el, hazánknak, az egész Kárpát-medencei magyarságnak éppen az az erőssége, hogy a létszámaéhoz képes fantasztikus kulturális, művészeti, tudományos és sporteredményekkel és értékekkel rendelkezni. Ezért bár igaz, hogy sok a párhuzamosság, és jóval több intézményt,

alkotót és kultúrákövetítőt tartunk fenn az adóforintjainkból, mint a hozzánk hasonló nagyságú országok és nemzetek, erről a gazdagságról, szellemi pezsgésről lemondanunk nem szabad. A Klebelsberg Kunó halálának kilencvenedik évfordulójára írt esszém megjelenését követően – nyilván a múlt heti pedagógustüntetésre is utalva – többen szembesítettek Klebelsberg általam is jól ismert kijelentésével: „Sok ország ment már csödbe, amelyek a hadászatra erején felül költött, de még egy sem, amelyik az oktatásra.” Ugyanez igaz a kultúrára, a művészeti teljesítmények finanszírozására, valamint a tudomány támogatására is.

„Jóval több intézményt tartunk fenn az adóforintjainkból, mint a hozzánk hasonló nagyságú országok”

Miközben markánsan kiállok a magyar művészek, írók, színészek, filmesek, muzeológusok, könyvtárosok, levéltárosok, művelődésszervezők és társaik mellett, én is látom, hogy az élet rákényszerít bennünket a változtatásra. Addig, amíg nem kellett a tavalyi rezszi ötszörösével, nem ritkán nyolc-tízszeresével számolnunk, szinte senki nem foglalkozott a párhuzamosságokkal. Az igazsághoz tartozik, hogy Csák János kulturális

és innovációs miniszter hivatalba lépését követően többször jelezte, olyan, a versenyszektorban is használt mutatókat és indikátorokat akar vizsgálni, s olyan módszereket akar alkalmazni a kulturális finanszírozás terén, amelyek éppen a párhuzamos finanszírozási struktúrák felszámolását eredményeznék – megjegyzem, nagyon helyesen. Igaza van a miniszternek, először azt kell látni, miket finanszírozunk egyszerre több helyről is. Tehát a szolidaritás és az értékek, a művészeti szabadság és intézményi gazdagság melletti kiállás nem jelenti azt, hogy ne lehetne és ne kellene racionalizálni. Klebelsberg is jól tudta, a válságot, a nehéz gazdasági helyzetet éppen az integrációval lehet átvészelni, ami alkalmas teremt a főleg párhuzamosságok kiszűrésére – ma hasonló lépésre van szükség, ám ez is okosan, óvatosan, a történeti szempontokat figyelembe véve kell megvalósítani.